

CONTRIBUȚII PRIVIND PARTICIPAREA JUD. NEAMȚ LA RĂZBOIUL DE INDEPENDENȚĂ

de ADOLF MINUȚ

Cucerirea independenței de stat în anul 1877, eveniment de mare dimensiune istorică, a reprezentat ultima încheștare din lunga serie, care a durat mai bine de patru secole, de lupte duse de poporul român împotriva Imperiului otoman.

Proclamată oficial, independența trebuia cucerită, întărită și apărată pe câmpul de luptă. În acest scop, corpurile legiuitoare românești au decretat la 6 aprilie mobilizarea armatei. Din totalul de 100 000 soldați și ofițeri, efectivul destinat operațiunilor era de 58 700 militari, împărțiți în două corpuri de armată. Din acestea făceau parte și regimentele 14 dorobanți Roman și 15 dorobanți Piatra Neamț, cuprinzând în majoritatea lor fii ai meleagurilor nemțene.

Regimentul 14 dorobanți, înființat în anul 1872, făcea parte din corpul II armată, Divizia a IV-a, Brigada a II-a comandată de colonelul Grigore Borănescu¹. Imediat după mobilizare, regimentul a rămas în capitală, împreună cu Regimentul 13 dorobanți, fiind apoi dirijat spre Corabia.

Începînd cu data de 17 iulie, regimentul din Roman trece Dunărea împreună cu alte trei unități de linie și călărași, primind misiunea de a ocupa Nicopole, pentru a-și deschide drum spre Plevna².

Înainte de a ajunge aici, dorobanții de pe valea Siretului s-au luptat cu bărbăție la Grivița 1, la 30 august 1877, dîndu-și tributul de sînge printr-un mare număr de ostași, dintre care 28 erau originari din satele județului Neamț. Dintre acești eroi menționăm pe căpitanul Dimitrie Bușilă, născut în anul 1836 în județul Vaslui. Întră ca voluntar în armată la 10 aprilie 1858, fiind avansat căpitan la 8 aprilie 1875. La 30 august 1877, în fruntea companiei sale intră în redută, dar după cîteva ceasuri de aprige lupte cade cu tîmpla zdrobită de un glonte³.

Regimentul 15 dorobanți a fost înființat la 1 ianuarie 1877 prin fragmentare din Regimentul 8 dorobanți, care de la acea dată se va numi 14 dorobanți⁴. Acest regiment făcea parte, împreună cu regimentele 13 dorobanți, 7 linie și 2 vînători din Brigada I de infanterie comandată de colonelul Grigore Cantili (Divizia a IV-a, Corpul II de armată).

Dorobanții de pe valea Bistriței au participat la cele mai crîncene bătălii de la Grivița 1, Grivița 2 și Rahova⁵. Din rîndurile lor a căzut la datorie primul erou al județului Neamț, soldatul Gheorghe Bărnat, țaran din comuna Tazlău, răpus de dușman.

Din cei 1 189 soldați și ofițeri, morți sau răniți în aprigele lupte purtate la 6 septembrie asupra redutei Grivița 2, Regimentul 15 dorobanți a pierdut 176 ostași, din

¹ T. C. Văcărescu, *Luptele românilor în războiul din 1877—1878*, vol. I, Edit. Tipografiei Curții Regale, București, 1888, p. 51.

² *Ibidem*, p. 204.

³ Gheorghe Calmuțchi, 1877—1878. *Eroii morți*, Tipografia Viața Românească, Iași, 1928, p. 57.

⁴ *Albumul armatelor române*, București, 1902, pl. VII.

⁵ *Ibidem*.

care 91 erau originari din județul Neamț. Din cei căzuți vom aminti doar pe câțiva, care s-au distins în luptele purtate de regimentul comandat de locotenent-colonclul Alexandru Fotea.

Căpitanul Ion Grigore Năstase, născut la Iași în ziua de 6 ianuarie 1842, intră ca soldat în armată la vârsta de 15 ani, fiind avansat la gradul de căpitan la 1 ianuarie 1873. Participând la asaltul redutei Grivița, cade răpus de gloanțele inamicului⁶.

Sublocotenentul Gheorghe Nicolescu, rănit la brațul stîng, este transportat la spitalul de campanie din Turnu Măgurele și moare la 13 noiembrie 1877⁷. Tot în acest spital a murit la 2 octombrie 1877 și sublocotenentul George Valentineanu, rănit la 6 septembrie de trei gloanțe, unul în genunchiul drept și două în umărul stîng⁸.

Maiorul Ioan Neculai era originar din Galați. Intră în armată ca voluntar, fiind avansat destul de repede pînă la gradul de maior. A fost ucis în timpul asaltului din 6 septembrie. Iubit și apreciat de soldații din subordinea sa, el a constituit pînă în clipa morții un exemplu de curaj și bărbăție, fiind considerat unul din cei mai de seamă eroi ai războiului de independență⁹.

Vorbind despre faptele de vitejie ale ostașilor Regimentului 15 dorobanți, generalul Alexandru Cernat, comandantul Armatei române de operații, arăta că aceștia „au dat probe de curaj și bravură”, iar pilda lor trebuia „să servească de exemplu atît trupelor care au participat la luptă, cît și pentru cele ce în viitor vor fi chemate a lupta”¹⁰. Ca răsplată și încurajare, drapelul regimentului a fost decorat cu mai multe ordine, iar o serie de ostași cu ordine și medalii.

În apriga înclăștare cu dușmanul, pe cîmpul de luptă au căzut mulți fii ai județului Neamț, înrolați în alte regimente decît cele menționate mai sus. Astfel, participînd la asaltul redutelor Grivița 1 și Grivița 2 în zilele de 30 august și 6 septembrie, Regimentul 5 linie a pierdut printre alții și 47 ostași originari de pe meleagurile nemțene, iar Regimentul 7 linie, care a luptat la 7 octombrie la Grivița 2, a pierdut 11 soldați.

La asaltul din 30 august, Regimentul 2 linie pierde doi soldați din fostul județ Roman, iar Regimentul 8 linie și-a redus rîndurile cu 12 militari, printre care sublocotenentul Vasile Horcea, născut în 1844 la Zănești-Neamț. La vârsta de 19 ani tînărul Horcea se înrolează în armată; urmează apoi cursurile școlii divizionare, făcînd parte din prima promoție a acesteia. În dimineața zilei de 30 august 1877, înconjurat de ostașii plutonului comandat de el, sublocotenentul Horcea dă ultimele indicații înaintea bătăliei. Atacul a durat mai puțin de o oră. Avîntîndu-se în luptă, pentru a completa rîndurile rărite, sublocotenentul a fost izbit în cap de o muchie de topor, neputîndu-se astfel bucura de victorie¹¹.

Alți eroi din județul Neamț au luptat în regimentele 3 și 4 artilerie, 13 dorobanți-Vaslui.

Atacurile succesive desfășurate de dorobanți, artileriști și vînători au dus la căderea redutelor Grivița 1 și Grivița 2, etrîngînd și mai mult cercul în jurul Plevnei, cel mai fortificat punct turcesc.

Operațiunile care au avut loc au dus la concluzia că generalul turc Osman Pașa putea fi înfrînt numai prin încercuire și asediu. În vederea unei complete izolări a acestuia față de gruparea de la Vidin, s-a luat hotărîrea atacării Rahovei. La acest atac a participat și Regimentul 15 dorobanți din Piatra Neamț. Reduta a fost cucerită cu prețul a 337 morți și răniți, în ziua de 9 noiembrie 1877.

⁶ Gheorghe Calmuțchi, op. cit., p. 69—70.

⁷ Ibidem, p. 71.

⁸ Ibidem, p. 72.

⁹ Ibidem, p. 64—68.

¹⁰ Gheorghe Bejancu, Ilie Ceaușescu, Vasile Mocanu, Constantin Olteanu, *Asaltul la redute*, Edit. Militară, București, 1969, p. 17.

¹¹ Gheorghe Calmuțchi, op. cit., p. 49.

În dimineața zilei de 28 noiembrie 1877, încercînd să iasă din încercuire, Osman Pașa a fost rănit, predîndu-se în cele din urmă colonelului român Mihail Cerchez.

După căderea Plevnei, trupele române s-au angajat în luptele din zona Vidinului, remarcîndu-se în vestitul asalt de la Smîrdan.

Vorbînd despre participarea directă în focul luptelor a numeroși cetățeni din județul Neamț, precum și despre tributul de sînge care l-au dat pentru cucerirea independenței, se cuvine să arătăm și contribuția bănească și materială a locuitorilor acestor meleaguri.

După cum este cunoscut, armata nu era înzestrată cu armament modern, nu dispunea de echipament suficient și serviciu de intențență, iar statul nu avea creditele necesare pentru a face față imenselor cerințe care se iviseră.

Într-o atare situație, apelul lansat de guvern la 7 septembrie 1877 întregului popor a găsit ecou în rîndul maselor populare, care au făcut donații masive cu ajutorul cărora armata a fost pusă în scurt timp pe picior de război. În întreaga țară au luat ființă comitete cetățenești și societăți care adunau fonduri, îmbrăcăminte și alimente de la populație.

Chiar înainte de lansarea apelului, locuitori din județul Neamț, ca și din alte județe ale țării de altfel, au donat importante sume de bani pentru procurarea de arme. Astfel, la 2 iunie 1877, mai mulți locuitori din fostul județ Roman primeau mulțumiri din partea Ministerului de Război pentru ofrandele în vite oferite, ca și pentru suma de 1010 lei, iar cîteva zile mai tîrziu pentru suma de 1160 lei¹². Tot în aceeași lună și județul Neamț vărsa suma de 478,75 lei¹³.

După lansarea apelului de către guvern, campania de colectare a contribuțiilor cetățenești ia amploare. În numai cîteva zile comitetul din Roman strînsese fonduri pentru cumpărarea a 120 puști Peabody¹⁴.

Actualul județ Neamț a contribuit cu suma totală de 225 335 lei. Dacă raportăm această sumă la cei 1 639 798 lei care s-au adunat din întreaga țară și cu ajutorul cărora s-au putut cumpăra 50 000 puști moderne¹⁵, ajungem la concluzia că locuitorii județului nostru au avut o contribuție bănească însemnată la efortul de înzestrare a armatei române.

Cu însemnate sume de bani au contribuit învățătorii satelor, lucrătorii oficiului telegrafic-poștal din Piatra Neamț și alți salariați.

În afară de subscripțiile bănești, populația de la orașe și sate, dînd dovadă de un înalt patriotism, a trimis autorităților imense cantități de ofrande, în valoare de 9 247 000 lei (la cursul epocii), sumă cu care se putea asigura aprovizionarea cu alimente a armatei operative timp de 300 de zile. Acțiunea de colectare a acestora a început și pe teritoriul actualului județ Neamț încă din luna aprilie 1877, cînd locuitorii din comuna Costișa ofereau 2 cai și furajele necesare Regimentului 8 călărași¹⁶; de pe valea Siretului țărani ofereau la 4 mai 1877, 20 de cai, iar la sfîrșitul aceleași luni mai trimiteau încă 28 boi și 5 cai; la 2 iunie trimiteau 87 cai pentru cavalerie și 30 vite îngrășate pentru hrana militarilor¹⁷.

Alături de acestea au fost colectate pentru front însemnate cantități de pături, vin vechi pentru răniți, hamuri pentru cai și multe altele.

¹² „Monitorul oficial al României”, tr. II, 1877, p. 3 365.

¹³ Ibidem, p. 3 117.

¹⁴ Nichita Adăniloae, *Masele populare și războiul de independență*, în „Studii — revistă de istorie”, nr. 3, 1967, p. 440.

¹⁵ Ibidem, p. 441.

¹⁶ Arhivele Statului, filiala Piatra Neamț, fond Primăria Piatra Neamț, dos. 16/1877.

¹⁷ „Monitorul oficial al României”, tr. II, 1877, p. 2 677 și 3 365.

În timpul luptelor din vara și toamna anului 1877, locuitorii județului Neamț au adunat și trimis pe front peste 200 cojoace și cojocile, 100 oi și 80 vite pentru carne, aproape 7 500 kg brânză (în afară de alte 12 000 kg care au fost rechiziționate), 12 000 oca fasole, linte și mazăre, 300 kile grâu, aproape 1 000 de cămăși, peste 800 coți de pînză și 100 oca scamă (ambele folosite la pansamente) etc.¹⁸.

Un mare număr de locuitori din județul Neamț au sprijinit prin muncă, bani și ofrande funcționarea celor trei spitale militare din Roman : „Precista Mare“ (azi „Spitalul Unificat“), „Spitalul imperial rusesc“ și spitalul „Virtutea Militară“, pe care le-au înzestrat cu paturi, saltele, perne, păaturi, lenjerie, veselă, diverse produse alimentare, tutun, scamă, pînză pentru pansamente etc. Țăranii din satele vecine Romanului (Pincești, Stănița, Dagîța, Todireni, Gidinți și altele) au efectuat transporturi de lemne și alimente necesare spitalului „Virtutea Militară“, care era cel mai mare din cele trei menționate mai sus¹⁹.

Aportul ostașilor celor două regimente (14 dorobanți Roman și 15 dorobanți Piatra Neam), al altor fii ai acestor meleaguri înrolați în diferite unități militare, precum și valoarea rechițiilor, donațiilor și transporturilor atestă contribuția populației județului Neamț la obținerea victoriei de către armata română în războiul de independență.

CONTRIBUTIONS CONCERNANT LA PARTICIPATION DU DEPARTEMENT DE NEAMȚ, A LA GUERRE DE L'INDÉPENDANCE

Résumé

A la guerre de l'indépendance ont participé du département de Neamț le régiment 15 Piatra Neamț et le régiment 14 Roman qui ont apporté une contribution importante aux combats de Grivița 1 et 2, et de Rahova.

La population du département de Neamț a répondu à l'appel du gouvernement pour participer à la dotation de l'armée roumaine, avec une contribution de 225.335 lei nécessaires pour l'achat des armes. On peut parler aussi d'une importante donation concrétisée en des aliments, habits, des animaux de traction et la nourriture nécessaire, matériaux pour le soin des blessés.

Sur le territoire de la ville de Roman étaient trois hôpitaux militaires, grâce à la contribution des habitants de la localité et des environs.

L'apport des soldats des régiments de Neamț, des autres fils de ces contrées, enrôlés, la valeur des fournitures, des donations et des transports, atteste la contribution de la population du département de Neamț à la victoire remportée par l'armée roumaine pendant la guerre de l'indépendance.

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Arhivele Statului, filiala Piatra Neamț, fond Spitalul Roman, dos. 1/1878, f. 13.